

ประเภทภูมิปัญญาด้าน ประดิษฐ์ แป้ง เครื่องทุ่นแรง

ชื่อภูมิปัญญา การคาดแพ

บทนำ/ ความเป็นมาของภูมิปัญญา

การคาดแพ เป็นการนำไม้ซาง มาทำเป็นไม้ซอมแซมบ้าน ทำรั้ว ทำตะกร้า เครื่องใช้ และเพื่อเป็นการหาอาหารมาประกอบในการเตรียมไว้ สำหรับทำนา งานเข้าพรรษา ซึ่งแต่เดิมอาหารการกินไม่สะดวก ซื่อเหมือนกับปัจจุบัน อำเภอเวียงสาซึ่งอยู่ใกล้แม่น้ำน่านและมีแม่น้ำถึง 3 สาย คือ แม่น้ำน่าน แม่น้ำสา และน้ำว่า จึงมีการนำไม้และอาหารมาทำโดยมีวิธีการคาดแพที่ทำจากไม้ซาง

โดยนำไม้ซางมาเจาะหัว แล้วนำไม้ซางเล่มเล็กสอดทะลุทุกเล่ม แล้วทาบไม้ให้แตก มัดรวบหัวท้าย ตัดไม้ซางอีก 2 เล่ม เพื่อรัดกลางลำ และท้ายลำ และจะต่อช่วงหลังก็จะตัดไม้อีกหนึ่งท่อนโดยรัดก่อน และเพื่อจะให้แพเคลื่อนไหวได้ จะรัดด้วยตอกตรงกลางเส้นเคียว เพื่อแพจะได้หลิวตามโค้งน้ำได้

ในระหว่างที่ชาวบ้านจะเข้าไปตัดไม้มาทำแพ ก็จะมีการหาอาหาร โดยจะหาปลา มาทำจี่ปลาปักปลาแห้ง ไว้รับประทานอาหาร หลังจากล่องไม้กลับลำ

ไม้ค้ำถ่อ มี 2 แบบ

1. ไม้ถ่อสั้น
2. ไม้ถ่อยาว

และมีไม้จั่นที่ใช้สำหรับไม้ถ่อยาวไม่ถึง น้ำลึกจะใช้การโยนแล้วดึงกลับ เพื่อให้แพเคลื่อนไปข้างหน้า ถ้าถึงน้ำตื้นจะใช้ไม้ถ่อมามัดคาดหัวแพ และใช้แรงคน โน้มให้แพเคลื่อนไปข้างหน้า

วิธีการคาดแพ

เจาะทะลุโดยเอาไม้ไผ่เล็กสอดที่รูเจาะแล้วทาบหัวไม้ที่สอดแล้วพันมัดด้วยตอก ไม้จั่นกลางมัดด้วยตอก โดยคาดไว้ข้างบน เพื่อจะให้แพเคลื่อนไหวเลี้ยวไปตามสายน้ำ จะมีมัดตอกตรงกลางเส้นเคียว หลังจากตีเมื่อถึงทางตรง ก็จะมัดทั้ง 2 ข้าง

ไม้จั่น

นำไม้ซางมาผ่าหัว 4 แฉก แล้วสานตะเสาไว้สำหรับน้ำลึก ไม้ถ่อไม่ถึงจะใช้โยนแล้วดึงกลับนำไม้ถ่อมามัดหัวแพ เหยียงลงแล้วใช้ตัวคนให้แพเคลื่อนไปข้างหน้า

แหล่งข้อมูล

นายเขียน วงศ์สีสม

บ้านเลขที่ 114 หมู่ 3 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 55110